

Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar
Európa-jogi és Nemzetközi Magánjogi Tanszék

**A közösségi versenyjog nemzeti szintű alkalmazásának
problémái, különös tekintettel a magyarországi gyakorlatra**

Készítette:

Dr. Szabó Ágnes

Európa-jogi szakjogász szakirányú továbbképzési szak

III. évf.

Konzulens:

Dr. Varjú Márton egyetemi tanársegéd

Debrecen

2009

TARTALOMJEGYZÉK

TARTALOMJEGYZÉK	2
BEVEZETÉS	3
A KÖZÖSSÉGI VERSENYJOG ALKALMAZÁSÁNAK ÁLTALÁNOS KÉRDÉSEI.....	5
A BIZOTTSÁG ÉS A TAGÁLLAMOK EGYÜTTMŰKÖDÉSE.....	11
A versenypolitika fejlődése, avagy a versenyhatóságok ideális működése	17
AZ EK VERSENYJOG ALKALMAZÁSA A TAGÁLLAMOKBAN	23
I. Tagállami versenyhatóságok.....	23
II. A tagállami bíróságok eljárása.....	27
AZ EK VERSENYJOGÁNAK ALKALMAZÁSA MAGYARORSZÁGON.....	31
I. A magyar versenyhatóság, a Gazdasági Versenyhivatal eljárása	31
A magyar bírósági gyakorlat	37
ÖSSZEFOGLALÁS	39
IRODALOMJEGYZÉK.....	41

BEVEZETÉS

Az Európai Közösség egyik legfőbb célja, hogy tevékenysége során megakadályozza a belső piaci verseny torzulását, elősegítve ezzel a versenyt. Az EK szerződés 4. cikkének (1) bekezdése szerint a *„a tagállamok és a Közösség tevékenysége...magában foglalja egy olyan gazdaságpolitika bevezetését, amelyet a szabad versenyen alapuló nyitott piacgazdaság elvével összhangban valósítanak meg.”*

Az EK szerződésben és egyéb másodlagos jogforrásokban szabályozott versenyjogi rendelkezéseket centrális szinten a Bizottság, az Elsőfokú Bíróság és az Európai Bíróság alkalmazza, míg decentralizált, tagállami szinten a nemzeti versenyhivatalok és bíróságok, amelyek munkáját az ECN (European Competition Network) segíti. A tagállamok és a Bizottság eljárása során szorosan együttműködik.

Kezdetben a Bizottság szinte kizárólagosan alkalmazta a közösségi versenyjogot, ám idővel egyre nagyobb szerepet és hangsúlyt kap a tagállami jogalkalmazás, amihez viszont elengedhetetlen a Bizottsággal való együttműködés. Természetesen a tagállami jogok a közösségi joggal harmonikusak, ám a tagállamok saját versenyjoguk alkalmazása során – a közösségi versenyjog megsértésével kapcsolatos eljárásokban – eltérés esetén elsődlegesen a közösségi versenyjogot kötelesek alkalmazni a tagállami joggal szemben.

Az együttműködés legfontosabb motívuma a tájékoztatási kötelezettség, mely szerint a tagállami versenyhatóság, eljárásának megindításáról a Bizottságot értesíteni köteles. Amennyiben az eljárás más versenyhatóságnál már folyamatban van, úgy az eljárást később megindító hatóság az eljárást felfüggeszti vagy megszünteti, amennyiben a Bizottság előtt folyik az adott ügyben eljárás, úgy a tagállami hatóság eljárását megszünteti.

A tagállami bíróságok jogalkalmazása mellett közel ugyanannyi érv szól,

mint ellene. A tagállami eljárásjogok harmonizációja többek között a Fehér, illetve a Zöld könyv alapján történt és történik. A tagállami együttműködés részletes szabályait a Szerződés 81. és 82. cikkében meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló 1/2003/EK tanácsi rendelet, valamint a Bizottság 2004-ben kiadott közleménye szabályozza, ezeken felül pedig az Európai Bíróság esetjoga. A versenyjogi vonatkozásban a Bizottság „jobb keze” a versenypolitikai Főigazgatóság.

Magyarországon versenyhatóságként a Gazdasági Versenyhivatal jár el a hatályos jogszabályoknak megfelelően megfogalmazott alapelvek alapján. A GVH szakértői a kialakult álláspontjukról elemzéseket és tanulmányokat, az OECD Versenyügyi Bizottságára számára összefoglalókat készítenek. A GVH, „*A verseny szabadságával kapcsolatos, a GVH által követett alapelvek*” címet viselő dokumentumból tiszta képet kapunk arról, hogy a GVH alapelvi rendszere teljes mértékben összhangban van a közösségi eszmerendszerrel.

A bíróságok polgári, közigazgatási perekben alkalmazzák a versenyjog szabályait, mely eljárások során lehetőségük van előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezni.

Dolgozatomban az európai közösség versenyjogának tagállami szintű alkalmazásának problémáit kívánom elemezni, különös tekintettel a magyarországi hatósági és bírósági gyakorlatra. Esszémet az általános problémák részletezésével kezdem, majd a Bizottság és tagállamok együttműködésének kérdéseire térek át. Be kívánom mutatni Philip Lowe, versenypolitikai főigazgató cikkét a versenyhivatalokról, mely tükrözi az Unió modern versenypolitikai szemléletét. Külön fejezetet kívánok szentelni a tagállami versenyhatóságnak – külön kitérve a magyar Gazdasági Versenyhivatal intézményére – valamint a versenyhatóság eljárásának, továbbá a tagállami bíróságok gyakorlatának.

A KÖZÖSSÉGI VERSENYJOG ALKALMAZÁSÁNAK ÁLTALÁNOS KÉRDÉSEI

Az Európai Közösség megalakulását követő első időszakban a Római Szerződés versenyjogának alkalmazásában, szinte kizárólagos szerepet játszott a Bizottság. Később egyre inkább előtérbe került, hogy a centralizált – Bizottsági – jogalkalmazás mellett, a decentralizált, tagállami versenyhatóságok és bíróságok is részt vegyenek a versenyjog alkalmazásában.

1993-ban a Bizottság közleményt adott ki a nemzeti bíróságokkal való együttműködésről. A Szerződés 81. cikk (3) bekezdése terén fennálló bizottsági monopólium, valamint a tagállami jogalkalmazók azon lehetősége, miszerint választhatnak az alkalmazandó jog között, azonban jelentősen nehezítette a decentralizációt.

A Tanács, a Szerződés 81. és 82. cikkében meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló 1/2003/EK rendeletében szabályozza a nemzeti bíróságokkal és hatóságokkal való együttműködést a versenyjog terén.

A rendelet preambuluma (3)-(4) és (6)-(8) bekezdése az alábbiak szerint rendelkezik: *„(3) A 17. rendelettel létrehozott centralizált rendszer már nem biztosítja e két célkitűzés egyensúlyát. Gátolja a közösségi versenyszabályoknak a tagállamok bíróságai és versenyhatóságai által történő alkalmazását, továbbá az ehhez kapcsolódó bejelentési rendszer megakadályozza a Bizottságot abban, hogy erőforrásait a legsúlyosabb jogsértések elleni fellépésre összpontosítsa. Jelentős költségeket ró a vállalkozásokra is.*

(4) Ezért a jelenlegi rendszert olyan közvetlenül alkalmazandó kivételi rendszerrel kell felváltani, amelyben a tagállamok versenyhatóságai és bíróságai nemcsak a Szerződés 81. cikke (1) bekezdését és 82. cikkét jogosultak alkalmazni, amelyeket az Európai Közösségek Bíróságának joggyakorlata alapján közvetlenül kell alkalmazni, hanem a Szerződés 81. cikke (3) bekezdését is.”

„(6) A közösségi versenyszabályok hatékony alkalmazásának biztosítása érdekében

a tagállamok versenyhatóságainak az alkalmazásban fokozott mértékben részt kell venniük. E célból fel kell hatalmazni őket a közösségi jog alkalmazására.

(7) A nemzeti bíróságok lényeges szerepet játszanak a közösségi versenyszabályok alkalmazásában. Magánszemélyek közötti jogviták eldöntése alkalmával a közösségi jog szerinti alanyi jogokat védik, például azzal, hogy kártérítést ítélnék meg a jogsértések sértettjeinek. A nemzeti bíróságok szerepe itt kiegészíti a tagállamok versenyhatóságainak szerepét. Ezért lehetővé kell tenni számukra a Szerződés 81. és 82. cikkének teljes körű alkalmazását.

*(8) A közösségi versenyszabályok hatékony érvényesítése és az e rendeletben foglalt együttműködési mechanizmusok helyes működésének biztosítása érdekében **arra kell kötelezni a tagállamok versenyhatóságait és bíróságait, hogy a nemzeti versenyjognak a tagállamok közötti kereskedelmet érintő megállapodásokra és magatartásokra történő alkalmazásakor a Szerződés 81. és 82. cikkét is alkalmazzák.....***

A hivatkozott jogszabályhely alapján a tagállamok kötelességévé vált, hogy a tagállamok közötti kereskedelmet érintő megállapodásokra és magatartásokra vonatkozóan a nemzeti versenyjog alkalmazásánál a tagállami bíróságok és versenyhatóságok a közösségi versenyjogot, azaz a Szerződés 81. és 82. cikkét is alkalmazzák.

A rendelet új koncepciót hozott a közösségi versenyjogban, hiszen a versenyjog végrehajtása során addig a centralizáltság volt jellemző, ami a Bizottság hangsúlyos szerepét jelentette. A rendelet alapján azonban a decentralizáltságot helyezte előtérbe, melynek eredményeként a tagállamok csökkentik a Bizottságra nehezedő ügyterhet, valamint álláspontom szerint a tagállami hatóságok így még inkább belekerülhetnek a „községi vérkeringésbe”. Hangsúlyos ez a tekintetben is, hogy a korábbi szabályozás nem tette lehetővé az integrált piac és az Unió bővülése során felmerülő kívánalmak maximális kielégítését.

A rendelet alkalmazhatóságát megelőzően – 2004. május 1-je előtt – a vállalkozások kizárólag a Bizottságtól kérhettek egyedi mentességet, valamint a

Bizottság a vállalkozások bejelentésén alapuló engedélyezési gyakorlatot folytatott, ami azt jelentette, hogy megállapította, hogy a megállapodás nem ütközik a közösségi versenyjogi szabályokba. 2004. május 1. napját követően azonban az egyedi mentesség alkalmazását megalapozó 81. cikk (3) bekezdése is közvetlenül hatályos és közvetlenül alkalmazandó lett a tagállamokban. Megszűnt továbbá a bejelentési rendszer, ami jelentősen csökkentette a Bizottság előtti ügyek számát, hiszen ezt követően a Bizottság előtt eljárás csak hivatalból vagy panasz alapján indul.

A rendelet igyekszik átlátható, könnyen érthető szabályozási rendszert kialakítani, azért, hogy a vállalkozások is könnyen eligazodhassanak, ösztönözve ezzel őket a jogkövető magatartásra. A rendelet, illetőleg a rendelet által elindított közösségi koncepció célja továbbá, hogy a versenyhatóságok ne csak mint hatóságok, hanem, mint tanácsadó, szolgáltató szervezetek tevékenykedjenek.

A közösségi szabályozáson kívül természetesen minden tagállamban létezik nemzeti versenyjog, mely olykor – nem ritkán – eltér a közösségi rendelkezésektől. Ekkor azonban kérdésként merülhet fel, hogy mely jog az alkalmazandó. Erre a kérdésre a Bíróság egészen hamar már a *Walt Wilhelm v. Bundeskartellamt* ügyben választ adott, miszerint *„a közösségi és államon belüli kartelljogi normakonfliktusokat a közösségi jog elsőbbségének alapelve alapján kell feloldani.”*¹

Ennek megfelelően a közösségi jog elsőbbséget élvez a tagállami joggal szemben, melyre tekintettel a tagállami jogalkalmazó nem hozhat olyan ítéletet, amely ellentétes lenne a közösségi jogi szabályozással. Az 1/2003/EK rendelet preambuluma (8) bekezdése szerint: *„...Annak érdekében, hogy a belső piacon belül a megállapodások, a vállalkozások társulásainak döntései és az összehangolt magatartások számára egyenlő feltételek alakuljanak ki, a Szerződés 83. cikke (2) bekezdésének e) pontja alapján meg kell határozni a nemzeti jogszabályok és a közösségi versenyjog viszonyát. E célból elő kell írni, hogy a nemzeti*

¹ C-14/68. 1969 [ECR] 1.

versenyjognak a Szerződés 81. cikke (1) bekezdése alapján a megállapodásokra, döntésekre vagy összehangolt magatartásokra történő alkalmazása nem vezethet az ilyen megállapodások, döntések és összehangolt magatartások megtiltásához, ha ezeket a közösségi versenyjog sem tiltja. A megállapodások, döntések és összehangolt magatartások a közösségi versenyjog önálló, a vállalkozások a piacon tanúsított magatartásának összehangolását lefedő fogalmai, ahogyan azokat a közösség bíróságai értelmezik. E rendelet értelmében nem lehet a tagállamokat meggátolni abban, hogy területükön olyan szigorúbb nemzeti versenyjogot alkossanak és alkalmazzanak, amelyek tiltják vagy szankcionálják a vállalkozások egyoldalú magatartását. E szigorúbb nemzeti jogszabályok tartalmazhatnak olyan rendelkezéseket, amelyek a gazdaságilag függő vállalkozások irányában tanúsított visszaélő jellegű magatartást tiltják vagy szankcionálják. Ezen túlmenően e rendelet nem alkalmazandó azokra a nemzeti jogszabályokra, amelyek természetes személyekre szabnak ki büntető szankciókat, kivéve ha ilyen szankciók révén érvényesítik a vállalkozásokra vonatkozó versenyszabályokat.”

A közösségi jog elsőbbsége elvének köszönhetően a Bizottság által korábban egyedi mentesítésben részesített kartell a tagállami jog szerint már nem lehetett tiltott, valamint a tagállami jog által megengedett kartell – amennyiben a 1. cikk (1) bekezdése szerint tiltott – szankcionálható. A közösségi jog elsőbbsége alapján kedvezményeket élveznek továbbá az ún. csoportmentesítési rendeletben foglalt előírások, és a közösségi jog szerinti visszaélésszerű magatartásokat a tagállami jog már nem engedheti meg és írhatja elő.

A fentebb hivatkozott 1/2003/EK rendelet 3. cikkének (1) bekezdése szerint:
„(1) Ha a tagállamok versenyhatóságai vagy a nemzeti bíróságok a Szerződés 81. cikkének (1) bekezdése szerinti megállapodásokra, vállalkozások társulásainak döntéseire vagy összehangolt magatartásokra, amelyek e rendelkezés értelmében befolyásolhatják a tagállamok közötti kereskedelmet, a nemzeti versenyjogot alkalmazzák, akkor az ilyen megállapodásokra, döntésekre vagy összehangolt magatartásokra a Szerződés 81. cikkét is alkalmazniuk kell. Ha a tagállamok versenyhatóságai vagy a nemzeti bíróságok a Szerződés 82. cikke által tiltott

viszaélésre a nemzeti versenyjogot alkalmazzák, akkor a Szerződés 82. cikkét is alkalmazniuk kell.”

A tagállami hatóságok, bíróságok természetesen nem csupán abban az esetben kötelesek a közösségi jogot alkalmazni, amikor a nemzeti jog alapján folyik eljárás, hanem kizárólag a közösségi versenyjog alapján is folytathatják az eljárást. Ezzel a rendelettel tehát a tagállamok egyértelmű iránymutatást kaptak a versenyjog alkalmazására vonatkozóan.

A rendelet 3. cikkének (2) bekezdése értelmében a nemzeti versenyjog alkalmazása nem vezethet olyan megállapodásoknak, vállalkozások társulásai döntéseinek vagy összehangolt magatartásoknak a tilalmához, amelyek ugyan befolyásolhatják a tagállamok közötti kereskedelmet, viszont a Szerződés 81. cikke (1) bekezdésének értelmében nem korlátozzák a versenyt, vagy amelyek megfelelnek a Szerződés 81. cikke (3) bekezdésében foglalt feltételeknek, illetve amelyek valamelyik, a Szerződés 81. cikke (3) bekezdésének alkalmazásáról szóló rendelet hatálya alá tartoznak. E rendelet alapján a tagállamok nem akadályozhatók meg abban, hogy a saját területükön szigorúbb nemzeti jogszabályokat alkalmazzanak a vállalkozások által folytatott egyoldalú magatartás tilalmára vagy szankcionálására.²

Ennek megfelelően ha egy csekély mértékben versenykorlátozó megállapodás nem esik a 81. cikk (1) bekezdésében foglalt tilalom alá, akkor ugyanazt a megállapodást nem tilthatja meg a nemzeti jog sem. Ha azonban egy megállapodás azért nem tartozik a 81. cikk (1) bekezdés hatálya alá, mert nem, vagy csekély mértékben érintheti a tagállamok közötti kereskedelmet, úgy a közösségi jog helyett a nemzeti jogra van bízva az adott megállapodás elbírálása, hiszen nemzeti szinten az megállapodás még torzíthatja a versenyt. Az utóbbi szabály azonban csak a 81. cikkekre vonatkozik a 82. cikkekre nem. A közösségi jog által erőfölénnyel való visszaélésnek nem minősülő – és így megengedett – magatartást így a szigorúbb

² 1/2003/EK tanácsi rendelet 3. cikk (2) bekezdése

nemzeti jog megtilthat.³

A közvetlen hatály elvére tekintettel csupán azon jogszabályok alkalmazhatók közvetlenül a tagállami bíróságok előtt, amelyek közvetlen hatállyal bírnak.

A fentebb foglaltaknak megfelelően a versenyjog – azon belül, a 81. cikk – alkalmazása során kezdetben a Bizottság játszott kizárólagos szerepet, a tagállamok általi versenyjog alkalmazásának eljárását a 2003-as tanácsi rendelet szabályozta először. A 82. cikk azonban már a kezdetekben is közvetlen hatállyal bírt.⁴ Az elsődleges jog mellett a tagállami bíróságok a másodlagos jogot is, úgymint a rendeleteket vagy határozatokat figyelembe venni, „alkalmazni” kötelesek. Természetesen, ahol a közösségi jog nem ír elő szabályokat, ott a nemzeti jogot kell alkalmazni, azon korlát betartásával, hogy a nemzeti szabályozás nem lehet hátrányosabb a jogérvényesítő félre vonatkozóan annál, mint amit a közösségi jog hasonló helyzetben előír, valamint a nemzeti jog nem veszélyeztetheti a közösségi jog érvényesülését.

³ Tóth Tihamér: Az Európai Unió versenyjoga, Complex, Budapest, 2007 (340. old.)

⁴ Tóth Tihamér: Az Európai Unió versenyjoga, Complex, Budapest, 2007 (340. old.)

A BIZOTTSÁG ÉS A TAGÁLLAMOK EGYÜTTMŰKÖDÉSE

Az 1/2003/EK tanácsi rendelet 11. cikkének (1) bekezdése szerint: „(1) A Bizottság és a tagállamok versenyhatóságai a közösségi versenyjog szabályait szoros együttműködésben alkalmazzák.”

E rendelkezés teremtette meg az alapját a tagállamok versenyhatóságai és a Bizottság közös együttműködését biztosító hálózatnak, az Európai Versenyhatóságok Hálózatának (vagy Európai Versenyfelügyeleti Hálózatnak) (ECN, European Competition Network). Az ECN fő célkitűzése, hogy gondoskodjon a közösségi versenyjog következetes alkalmazásáról az EU egész területén.

Az ECN-t azok a nemzeti hatóságok által kijelölt hatóságok alkotják, amelyek a rendelet szerint versenyhatóságnak minősülnek és a közösségi jogot alkalmazzák. Magyarországot az ECN-ben a Gazdasági Versenyhivatal képviseli.

Az együttműködés kereteit az 1/2003/EK rendelet és az ahhoz kapcsolódó „Együttműködése Közlemény” tartalmazza.

Az együttműködés gyakorlati megvalósítása érdekében a felek egy belső internetalapú hálózaton (CIRCA) keresztül folyamatos összeköttetésben vannak egymással, így ezen rendszer folyamatos figyelemmel kísérése folytán az egyes tagállami szervek tájékozódhatnak a másik tagállamban folyamatban lévő eljárásokról. A felek együttműködnek és egyeztetnek továbbá a konkrét ügyekben is, így az ügyleosztásban, jogsegélyekben, bizonyítékcserében, ehhez nyújt segítséget az ún. intranet mindennapos figyelemmel kísérése is, mely során a hatóságok más tagállami hatóságának munkájáról is tájékozódnak. Létezik továbbá az ECN ágazat-specifikus illetve általános ügyekkel foglalkozó munkabizottságaiban történő együttműködés is.

Az ECN térnyerésével a tagállami versenyhatóságok közötti együttműködés és információcsere, kommunikáció került előtérbe, visszavetve ezzel a centralizáltságot.

Az 1/2003/EK tanácsi rendelet, valamint a Bizottság és a tagállami versenyhatóságok együttműködéséről szóló bizottsági közlemény értelmében lehetőség van arra, hogy az ECN tagjai között az eljárásuk során az ügyek átadására kerülhessen sor. A rendelet értelmében az ECN tagjai szorosán együttműködnek egymással, és ennek keretében az egyes ügyek indítását követően haladéktalanul tájékoztatják egymást az ügyindításról, oly módon, hogy a CIRCA-n kötelezően megjelenítik azokat. Így, tudomást szerezve egymás eljárásáról, egy másik tagállami versenyhatóság is eljárást kezdeményezhet ugyanabban az ügyben, amelyben az egyik már eljár. Ez a lehetőség nem áll fenn, ha a Bizottság indította a vizsgálatot az ügyben. Mód van arra is, hogy az ügyet eredetileg indító versenyhatóság – azt tapasztalva, hogy egy másik tagállami versenyhatóság is eljárást indított –, felfüggeszse vagy akár megszüntesse az eljárását. Lehetőség van továbbá arra is, hogy egy adott ügyben több versenyhatóság járjon el párhuzamosan, ebben az esetben azonban kiemelten fontos a koordináció. Az ügyek átadásának (elosztásának) lényeges szempontja, hogy az a versenyhatóság, amely végül is eljár az ügyben, valamilyen szempontból érintett legyen (a magatartásnak legyen a területén a versenyre irányuló hatása, vagy a magatartás az ő területéről induljon ki), továbbá képes legyen arra, hogy eredményesen véget vessen a jogsértő magatartásnak (adott esetben akár egy másik tagállami versenyhatóság aktív közreműködésével).⁵

A gyakorlatban három féle helyzet fordulhat elő:

- egy tagállami hatóság előtt folyik az eljárás, amely hatóság természetesen igénybe veheti más hatóságok segítségét,
- több tagállami hatóság előtt folyik az ún. párhuzamos eljárás, ugyanabban az ügyben.
- az eljárás a Bizottság előtt folyik.

A hálózat tagjainak lehetőségük van arra, hogy egymástól eljárási cselekmények

⁵ http://www.gvh.hu/gvh/alpha?do=2&pg=69&m5_doc=4268&m103_act=12&st=1

lefolytatását kérik, ami a jogsértő magatartás elleni hatékony fellépést szolgálja. A rendelet 22. cikke értelmében bármely tagállam versenyhatósága saját területén, saját nemzeti joga alapján bármely vizsgálatot vagy ténymegállapító intézkedést elvégezhet egy másik tagállam versenyhatósága nevében és költségére annak megállapítása érdekében, hogy megsértették-e a Szerződés 81. vagy 82. cikkét. A tagállamok kötelesek továbbá segíteni a Bizottság tagállami helyszínen lefolytatott vizsgálati lépéseit. Ez jelenthet helyszíni vizsgálatához szükséges bírói engedély beszerzést, vagy a tagállami versenyhatóság vizsgálatban való részvételét.

A rendelet 12. cikke értelmében: *„(1) A Szerződés 81. és 82. cikkének alkalmazásában a Bizottság és a tagállamok versenyhatóságai jogosultak egymásnak bármely tényszerű vagy jogi tájékoztatást megadni, és azokat bizonyítékként felhasználni, ideértve a bizalmas jellegű információt is.*

(2) Az átadott információ bizonyítékként kizárólag a Szerződés 81. vagy 82. cikkének alkalmazása céljából, és csak olyan tárgyban használható fel, amellyel kapcsolatban az átadó hatóság azt gyűjtötte. Ha azonban ugyanazon ügyben a nemzeti versenyjog a közösségi versenyjoggal párhuzamosan kerül alkalmazásra, és ez nem vezet különböző eredményre, úgy az e cikk alapján átadott információ a nemzeti versenyjog alkalmazása céljából is felhasználható.

(3) Természetes személyekre történő szankció kiszabása esetén az (1) bekezdés szerint átadott információ csak akkor használható fel bizonyítékként, ha:

- az átadó hatóság joga a Szerződés 81. vagy 82. cikkének megsértésével kapcsolatban hasonló jellegű szankciót ír elő, vagy ennek hiányában*
- az információt oly módon gyűjtötték össze, hogy a természetes személyek védelemhez fűződő jogának az átvevő hatóság nemzeti szabályaival azonos szintű védelmét vették figyelembe. Ebben az esetben azonban az átadott információt az átvevő hatóság nem használhatja fel szabadságvesztés büntetés kiszabására.”*

Az 1/2003/EK tanácsi rendelet lehetővé teszi, hogy a közösségi versenyjog alkalmazásával folytatott eljárásaik során a tagállami versenyhatóságokból és a Bizottságból álló ECN tagjai kicseréljék egymás között az eljárásaik során

tudomásukra jutott információkat, adatokat, és ezeket bizonyítékként is felhasználják. Ez a lehetőség a bizalmas információkra is vonatkozik. Ugyanakkor az információcserére csak bizonyos garanciális szabályok betartásával kerülhet sor, így:

- az információcsere keretében beszerzett információt a megszerző versenyhatóság csak az EK Sz. 81. vagy 82. cikkének alkalmazása céljából használhatja fel. Lehetőség van arra is, hogy – amennyiben a versenyhatóság az ügyben a közösségi jog alkalmazásával párhuzamosan a nemzeti versenyjogát is alkalmazza – a nemzeti jog szerinti eljárásban is felhasználja az információt. Ez utóbbihoz azonban az szükséges, hogy a nemzeti jog alapján folytatott eljárás ne vezessen ellentétes eredményre, mint a közösségi jog alkalmazásával folytatott,
- szankciók vállalkozásokra való kiszabásához információ csak a beszerzésének eredeti tárgyában folytatott eljáráshoz használható fel,
- ha a megszerzett információt az átvevő versenyhatóság szankciók természetes személyekre való kiszabásához kívánja felhasználni, ezt akkor teheti meg, ha az információt átvevő hatóság szankciója azonos típusú azzal a szankcióval, amelyet az információt átadó versenyhatóság is kiszabhat, vagy ha az információt olyan módon szerezték be, amely a természetes személyek védekezéshez való jogának azonos szintű védelmét biztosítja, mint az átvevő hatóság nemzeti szabályai,
- speciális szabályok vonatkoznak továbbá az engedékenységi politika keretében beszerzett információk átadására.⁶

A Bizottság által indított ügyekben a közösségi jogot alkalmazó tagállami hatóság már nem járhat el. Kivételt képez ez alól, az az eset, amikor a tagállami hatóság természetes személyekkel szemben büntetőeljárást folytat le a nemzeti és/vagy közösségi versenyszabályok megsértése miatt.

A fentebb említettek szerint amennyiben több tagállam is illetékes lehet egy eljárás megindítására ügyleosztási szempontból azon tagállam hatósága lesz a

legkedvezőbb pozícióban,

- ahol a magatartás közvetlen, tényleges vagy előreláthatóan megvalósuló hatással van az adott ország területére, különös tekintettel arra, hogy a cselekmény ott, vagy onnan kiindulva valósul meg,
- amely hatóság leginkább össze tudja gyűjteni a jogsértést alátámasztó bizonyítékokat,
- amely megfelelő szankciót biztosít a jogsértő magatartás befejezésének, attól való tartózkodásnak az elősegítésére.

A Bizottságnak abban az esetben van ügyleosztási szempontból értékelendő pozíciója, amennyiben:

- a jogsértés háromnál több tagállam területét érinti, vagy
- a magatartás az EK-t létrehozó szerződés más, bizottsági hatáskörbe tartozó cikkét is érinti, vagy
- a jogsértés olyan problémát vet fel, amelyhez a közösség versenyjog továbbfejlesztése szükséges.⁷

Az ECN-en keresztül a versenyhatóságok tájékoztatják egymást a javasolt határozatokról, és figyelembe veszik a többi versenyhatóságtól kapott megjegyzéseket. Amikor a jog következetes és hathatós alkalmazásának biztosítására van szükség, az Európai Bizottság dönthet úgy, hogy saját maga foglalkozik az ügyel. Az ECN-en belül bizonyos ágazatok (például a biztosítások és a vasutak) szakértőinek csoportja vitatja meg a versenyjogi problémákat, és segíti a közös szemlélet kialakítását. Ily módon az ECN lehetővé teszi, hogy a versenyhatóságok egyesítsék tapasztalataikat, és megtalálják a legjobb módszereket.⁸

Az ECN hatékony működésének egyik alapja, hogy a tagok hivatalvezetői

⁶ http://www.gvh.hu/gvh/alpha?do=2&pg=69&m5_doc=4269&m103_act=13&st=1

⁷ Tóth Tihamér: Az Európai Unió versenyjoga, Complex, Budapest, 2007 (343. old.)

⁸ http://ec.europa.eu/competition/publications/consumer_hu.pdf

évente értekezletet tartanak, ahol a megvitathatják a fontosabb policy-jellegű témákat és dönthetnek is azokban. Fontos fórum továbbá az ECN működésében az „ECN plenáris értekezlet” is, amelyen minden tagállam versenyhatóságának képviselője, a Versenypolitikai Főigazgatóság ECN részlegének munkatársai, továbbá az aktuális témában járatos bizottsági munkatársak vesznek részt. A plenáris üléseken többnyire a rendelet végrehatásával kapcsolatos kérdések megvitatására, valamint a tapasztalatok cseréjére kerül sor. A plenáris értekezlet égisze alatt jelenleg hat munkacsoport dolgozik:

- az együttműködési munkacsoport,
- az engedékenységi munkacsoport,
- az eljárásjogok és szankció rendszerek különbözőségével foglalkozó munkacsoport,
- az erőfölényes visszaélésekkel kapcsolatos reform-munkával foglalkozó munkacsoport,
- az ECN kommunikációs és információs ügyeivel foglalkozó munkacsoport,
- az ECN-tag versenyhatóságainak főközgazdászainak munkacsoportja.

Léteznek továbbá ágazati munkacsoportok is, jelenleg 15 területen működik ilyen. Ezek tagjai a Versenypolitikai Főigazgatóság és a tagállami versenyhatóság adott szakmáért felelős munkatársai. Valamennyi munkacsoportnak elsődleges és egységes célja, hogy az adott ágazat verseny-ügyeiben szakmailag is együttműködjön a tagállami versenyhatóságokkal.⁹

Összességében az ECN tevékenysége eredményesnek mondható melyre tekintettel az is megállapítható, hogy a közösségi versenyjog decentralizált alkalmazása működőképes. Az ECN elengedhetetlen szerepet játszik abban, hogy a jelenlegi rendszer hatékonyan elérje a versenypolitikai célokat.

⁹ Sárai József: Az „Európai Versenyhálózat” működésének tapasztalatai, Az európai közösségi és magyar versenyjog fejlődési irányai, MTA Jogtudományi Intézet – Budapest, 2008

A versenypolitika fejlődése, avagy a versenyhatóságok ideális működése

A Bizottság mellett működő Versenypolitikai Főigazgatóság feladata biztosítani a közösségi szerződések versenypolitikai szabályainak tiszteletben tartását. Arra törekszik, hogy az Unió piacain jelentkező versenytorzító jelenségeket kiküszöbölje, a piacok működésének hatékonyságát optimális szintre emelje, és ezáltal hozzájáruljon a fogyasztók jólétének és az európai gazdaság versenyképességének biztosításához.¹⁰

Philip Lowe, a Versenypolitikai Főigazgatóság igazgatója a Competition Policy Newsletter 2008/3. számában publikált tanulmányában¹¹ a Főigazgatóság és a versenyhatóságok további irányvonalának bemutatása kapcsán kifejti, hogy a versenyjog és annak végrehajtása nem működhet hatékonyan megfelelő szabályok és megfelelő intézményi rendszer nélkül, hiszen a kettő együttesen szükséges. A figyelem jelenleg a szabályokra összpontosul, nem pedig a szervezetre, melynek egyik oka, hogy a versenyjoggal és annak végrehajtásával leginkább az ügyvédek foglalkoznak, valamint az, hogy külső szemlélők (laikusok) számára nem könnyű belelátni a versenyhivatalok működésébe. Sokan azt gondolják továbbá, hogy a versenyhivatalok vezetése ugyanúgy működik és nem különbözik bármely más hasonló apparátusú és hasonló feladatú állami vagy magán intézménytől. A versenypolitikai főigazgató szerint nagyon fontos a megfelelő kommunikáció a versenyhivatalok és az állampolgárok, vállalatok között.

Hangsúlyozandó, hogy az EU versenyhatósága nem a Versenypolitikai Főigazgatóság, hanem a Bizottság. A Bizottság azonban teljesen más helyzetben van, mint egy tagállami versenyhivatal, ugyanis függetlensége megkérdőjelezhetetlen tekintettel arra, hogy nem függ semmilyen nemzeti vagy politikai érdektől, hiszen csak így tudja az EU érdekeit képviselni, céljait

¹⁰ http://ec.europa.eu/dgs/competition/index_hu.htm

¹¹ Lowe, Philip: The design of competition policy institutions for the 21st century – the experience of the European Commission and DG Competition, http://ec.europa.eu/competition/publications/cpn/cpn2008_3.pdf

megvalósítani. Figyelembe véve, hogy a Bizottság tagjai nem egyedül, hanem együtt döntenek, így elfogulatlanságuk is biztosított, tisztában vannak továbbá a piaci viszonyokkal és a versenytörvények végrehajtásával, melyre tekintettel döntésük teljes mértékben megalapozott és képes befolyásolni a jogszabályalkotókat.

Releváns cél, hogy a versenyhivataloknak minden esetben megfelelő, kiszámítható, korrekt, pozitív hatású megoldást kell alkalmazniuk. A mindennapi ügyvitelben azonban általában szükséges egy prioritási sorrendet felállítani, hiszen a gyors döntéseknek is hibátlannak kell lenniük.

A tanulmány meghatározza a modern versenyhivatalok követelményeit is. Fontos, hogy a versenyhivatalok döntéshozatali eljárásuk során megfelelően válasszák ki az alkalmazni kívánt (törvényes) eszközöket, megfelelően tanulmányozzák a piacot annak érdekében, hogy a gazdaságosság figyelembevételével a leghatékonyabb döntést hozzák. A vállalatoknak és állampolgároknak meg kell magyarázni, hogy a végrehajtandó döntés hogyan járul hozzá a közösségi célok és jog érvényesüléséhez.

A döntéshozóknak egységes kiszámítható rendszer alapján kell döntéseket hozniuk, oly módon, hogy előre meghatározzák és nyilvánosságra hozzák az értékelési módszereket, így a vállalatok is előre tudnak tervezni és az egyenlő bánásmód elve sem csorbul. Amennyiben korlátozott erőforrások állnak csupán rendelkezésre a versenyhatóságok az előre meghatározott prioritási sorrendnek megfelelően járnak el annak alapján, hogy a vizsgálandó magatartásnak milyen hatásai vannak a piacra (hatásalapú vizsgálat). Elsődlegesen a potenciálisan legkárosabb és precedens értékű ügyeket kell vizsgálni. A hivataloknak azonban rendkívül ismerni kell a piacot, hogy képesek legyenek a kulcsfontosságú esetekre koncentrálni. A súlytalan, egyszerűbb esetekhez azonban a de minimis szabályok is elegendőek. Releváns továbbá, hogy az eljárásra szánt idő összhangban legyen az adott problémával, ami szintén a piac ismeretét követeli meg. A döntések közzétevése során a vállalatokat és az állampolgárokat úgy kell hatékonyan tájékoztatni, hogy egyértelmű legyen számukra, hogy a döntés miként járul hozzá a közérdekhez és az Unió érdekéhez.

A főigazgató versenyjogi eszközök modernizációja kapcsán rögzíti, hogy a versenyjog szabályai a Római Szerződésben rögzítettekhez képest 50 éve alig, a végrehajtási eszközök viszont folyamatosan változtak, és folyamatosan egészülnek ki. A Versenypolitikai Főigazgatóság belső szervezete is fejlődött az idők folyamán, hiszen lépést kell tartania a modern versenypolitikával. Korábban ugyanis a Főigazgatóság „csupán” támogatta a versenyt elősegítve ezzel az erőforrások hatékony elosztását, így a végrehajtás szükségképpen nem volt hatékony tekintettel arra, hogy azt a bejelentés és a panasz mozdította előre. Az eljárás során csupán a törvényi eszközökre (jogszabályokra) összpontosítottak, nem pedig a piaci ismeretekre. Korábban nem volt prioritási sorrend sem meghatározva, valamint a Főigazgatóság sem működött együtt más bizottsági igazgatóságokkal, részlegekkel. A Főigazgatóságot túl formálisnak és áttekinthetetlennek vélték.

A Főigazgatóság és a nemzeti versenyhivatalok általános sikeres működésének feltétele elsődlegesen az, hogy a hivatalok célkitűzései, szerepe és értékei meghatározásra kerüljenek. Fontos, hogy a versenyhivatalok közintézményi jellegétől függetlenül nem zárkozhatnak el attól, hogy a (piaci, társadalmi) környezet változására tekintettel, annak megfelelően időnként újraértékeljék szerepüket. A sikeres működéshez szükséges továbbá, hogy a versenyhivatalok több évre előremutató stratégiai terveket készítsenek. Az előre látható stratégiai célokat operatív célokra bontsanak le, majd a végrehajtást követően pedig értékeljék ki azokat. A célkitűzésekre meg kell találni az erőforrásokat, melyeket a végrehajtásra kell fordítani. Kulcsfontosságú továbbá, hogy a szervezetek megfelelő képességekkel és tapasztalatokkal rendelkező, jó személyzettel rendelkezzenek. Olyan szervezeti kultúrát kell létrehozni, amely támogatja a szervezet sikereihez elengedhetetlen etikai szabályok, becsületesség, tisztesség, intellektuális szigor, objektivitás, eredményorientáltság értékek megtartását. Fontos, hogy a fentiek érvényesülésére megfelelő és egységes döntéshozatali eljárási, ülések rendjét meghatározó, illetve IT és egyéb szabályrendszer kerüljön kialakításra.

A tanulmány szerint az új feladat: a piac jobb működésének elérése. Nem

elég ugyanis az olyan szabály, ami csak arra koncentrál, hogy a meglévő versenyt tartsa fenn, a versenypolitikának több területen is cselekednie kell. Minden olyan esetben, amikor az állampolgárokat vagy vállalatokat káros hatások érik, a versenytörvényt érvényesíteni kell. Biztosítani szükséges, hogy a törvényi környezet elősegítse és támogassa a versenyképes piacot. A versenypolitikának segíteni kell továbbá kialakítani a globális gazdasági irányítást. Azon keresztül pedig, hogy elősegíti a versenyszabályok konvergenciáját, elősegíti az együttműködést más jogalkotó szervekkel és elősegíti a WTO-n belüli hangsúlyáthelyezést a kereskedelmi szabályozásról a versenyszabályozásra. Végül pedig versenykultúrát kell kialakítani az adott államban. Ez az egyik elve annak, hogy a gazdaságban hosszútávon garantálni lehessen a versenyképességet, hiszen a versenypolitika feladata, hogy Európában a fogyasztók és a vállalatok számára jobbat tegyen a piacot.

A versenyhivataloknak egyértelművé kell tenniük, hogy kinek az érdekeit védik. A Bizottság álláspontja szerint például az antitröszt és a fúziókontroll célja végső soron a fogyasztói jólét elősegítése, hiszen a versenyellenes magatartásokkal a fogyasztók jogai sérülnek.

A Bizottság a „hatásalapú megközelítés” alkalmazása során azt vizsgálja, hogy a magatartás milyen hatással van a fogyasztói jólétre. Meg kell ugyanis jelölni azt a keretet, ami fogyasztói jogsértésnek minősül. Az állami támogatásokról szóló akciótervben a Bizottság a gazdasági megközelítés felé mozdul el, ami azt jelenti, hogy ki kell egyensúlyozni az állami támogatás kereskedelemre és versenyre gyakorolt negatív és pozitív hatásait.

Hangsúlyozandó, hogy ahhoz, hogy piacokat jobbat lehessen tenni, olyan gondosan kiválasztott prioritást élvező szektorokat kell meghatározni, melyek a belső piac működése szempontjából kulcsfontosságú szerepet betöltő ágazatokra koncentrálnak. Minél károsabb ugyanis a versenyellenes magatartás, annál nagyobb szükség van a versenypolitika beavatkozására.

A 2003-as átszervezések előnye egyértelműen tapasztalható, pool-ba szervezi és fokozza a piaci ismeretek megszerzését annak érdekében, hogy a vizsgálatok

megalapozottabbak és hatékonyabbak legyenek. Sokkal rugalmasabban kezelhető a különböző területekkel (antitröszt, fúzió kontroll, állami támogatás) foglalkozó személyzeti rendszer és segíti a megfelelő gyakorlat terjesztését, közelebbi kapcsolatot hoz létre a versenypolitika és más EU-politikák között, hatékonyabbá teszi a verseny támogatását, segíti továbbá a párbeszédet a Bizottságon belül más főigazgatóságokkal illetve más nemzeti hatóságokkal, és a nemzeti versenyhivatalokkal az EU-n belül és kívül is.

Az eljárásjogi reformok során az antitröszt eljárásokban, 2005-ben bevezetésre került egy olyan 2 lépcsős folyamat, melynek célja, hogy különbséget tegyen olyan esetek között, melyek mélyebbre ható vizsgálatot és erőforrást igényelnek szemben azon esetekkel, melyek nem olyan kaliberűek és nem élveznek prioritást. A folyamat másik célja, hogy a vizsgálatokat megfelelően meg lehessen előre tervezni és ezáltal a döntések határidőn belül megszülessenek. A megalapozott döntések érdekében a vizsgálat során és a döntések meghozatalát követően „friss szemek csoportja” nézi át a döntést, hogy az a legteljesebb mértékben megalapozott legyen.

A versenypolitikai főigazgató cikkében mindvégig hangsúlyozza az emberekkel való kommunikáció kulcsfontosságát tekintetben, hogy a versenyhivataloknak az emberek tudomására kell hozni, és meg kell értetni velük azt, hogy a versenypolitika milyen (hozzáadott) értéket képvisel, és ettől az embereknél miért lesz jobb. A versenyhivataloknak a kommunikáció során meg kell magyarázniuk a törvényeket és azt, hogy azok be nem tartása milyen következményekkel, szankciókkal jár. E közben hivatalok is újra tudják értékelni az elmondottakat. Álláspontom szerint ez a szemlélet még „ember közelebbé” akarja tenni a versenyhivatalokat, hogy az állampolgárok minél jobban megértsék a működésüket, és így az együttműködés során hatékonyabbá váljon a tevékenységük és a közösségi célok, érdekek is jobban érvényesüljenek. A főigazgató szerint a versenypolitika konkrét tevékenységének megismerése megmutatja az eredmények Európáját.

A cikk összefoglalása tovább hangsúlyozza, hogy a versenyhivatalok száma a világban rámutat arra, hogy ezen intézményeknek meg kell óvniuk az egyre inkább globálissá váló versenyt. Ahhoz, hogy hatékonyan tudjanak működni, folyamatosan át kell értékelniük feladataikat, struktúrájukat, eljárásaikat és működésüket. Az emberek előtt ugyanis csak úgy tudják kompetenciájukat, létjogosultságukat és hatalmukat igazolni, ha felismerik környezetük változásait, igazodni tudnak hozzá, és azzal együtt tudnak fejlődni.

A fentiekből jól látható, hogy Philip Lowe versenypolitikai főigazgató határozott elképzelése, hogy a modern versenypolitika azt követeli meg, hogy a versenyjog alkalmazói, mind a Bizottság és a Versenypolitikai Főigazgatóság, mind pedig a tagállami versenyhivatalok illetve bíróságok eljárásuk során ne csupán a „száraz” jogszabályokat használják, hanem ismerjék a piacot és legyenek tisztában a piaci viszonyokkal, hiszen csak így tudnak hatékony és megalapozott döntéseket hozni. Fontosnak tartja a megfelelő szakképzettséggel, ismeretekkel, tapasztalatokkal rendelkező apparátust. E nélkül ugyanis egy hivatal nem tudja kellően hatékonyan végezni munkáját, akkor sem, ha a szabályok és szervezeti rendszer, valamint az eljárásjog azt egyébként megalapozná. A főigazgató hangsúlyozza továbbá a hivatalok és a polgárok, vállalatok közötti kommunikáció szükségességét, hiszen a hivatalok így tudnak többek lenni, mint „csupán hatóság”.

A cikkben foglaltak egyértelműen azt a fejlődési tendenciát viszik tovább, amit már a 1/2003/EK rendelet megalapozott, miszerint, a versenyhivatalok a hatósági funkciójuk mellett mind inkább szolgáltató-tanácsadó szervezetté váljanak.

AZ EK VERSENYJOG ALKALMAZÁSA A TAGÁLLAMOKBAN

I. Tagállami versenyhatóságok

A versenyjog alkalmazása Európában túlnyomóan közjogi jellegű melyre tekintettel a jogalkalmazást leginkább közigazgatási hatóságok, vagy közigazgatási szerepben eljáró bíróságok végzik. A közösségi versenyjog tagállami érvényesítésére abban az esetben kerül sor, ha magatartás két tagállam közötti kereskedelmet érint.

A tagállami versenyhatóságok közösségi versenyjog alkalmazásának lehetőségét és kötelezettségét szintén az 1/2003/EK tanácsi rendelet tartalmazza.

Az 5. cikk szerint: *„A tagállamok versenyhatóságai egyedi ügyekben alkalmazhatják a Szerződés 81. és 82. cikkét. E célból saját kezdeményezésükre vagy panasz alapján a következő határozatokat hozhatják:*

- előírhatják a jogsértő magatartás befejezését,*
- ideiglenes intézkedéseket rendelhetnek el,*
- kötelezettségvállalásokat fogadhatnak el,*
- pénzbírságot, kényszerítő bírságot vagy a nemzeti joguk által biztosított egyéb szankciót szabhatnak ki.*

Amennyiben a birtokukban lévő információk alapján a tilalom feltételei nem teljesülnek, olyan határozatot is hozhatnak, hogy részükről semmilyen intézkedés nem indokolt.”

A tagállami versenyhatóságok – a magánérdekből, a magánszemélyek közötti jogviták esetén eljáró tagállami bíróságokkal ellentétben, a Bizottsághoz hasonlóan – közérdekből, a közösségi jog általános érvényesülése végett járnak el. A tagállami versenyhatóságok jogalkalmazásuk során a közösségi jog szabályai mellett természetesen a nemzeti jogot is alkalmazzák.

A „két jog” közötti konfliktus feloldására vonatkozóan az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárásában kialakított álláspontja szerint a nemzeti és a közösségi

versenyjog összeütközését a közösségi versenyjog elsőbbségének elve alapján kell feloldani.¹² Figyelembe véve azonban, hogy a tagállamok belső jogai a közösségi jogharmonizációnak köszönhetően mindinkább összhangban vannak a közösségi joggal – természetesen ideértve a versenyjogot is –, egyre kevésbé fordul elő olyan eset, amikor összeütközne a „két jog”.

Tekintettel arra, hogy a közösségi versenyjog alkalmazására akkor kerül sor, ha egy magatartás több tagállam kereskedelmét érinti, így természetesen az is gyakran előfordulhat, hogy egy ügy kapcsán több tagállam is eljárást indít. Ezekre az esetekre a rendelet 13. cikke az eljárás felfüggesztéséről és megszüntetéséről az alábbiak szerint rendelkezik: *„(1) Ha két vagy több tagállam versenyhatósága elé ugyanazon megállapodás, társulás döntése vagy magatartás ellen érkezett panasz, vagy ezzel kapcsolatban saját kezdeményezésre indított eljárásban jár el a Szerződés 81. vagy 82. cikke alapján, úgy az a tény, hogy az egyik hatóság foglalkozik az ügygel, elegendő indokot szolgáltat arra, hogy a többi hatóság az előttük folyó eljárást felfüggeszse, vagy a panaszt elutasítsa. Hasonlóképpen a Bizottság is elutasíthatja a panaszt azzal az indokkal, hogy az ügygel valamely tagállam versenyhatósága foglalkozik.*

(2) A tagállam versenyhatósága vagy a Bizottság elutasíthatja a megállapodás, a társulás döntése vagy a magatartás ellen hozzá érkezett olyan panaszt, amellyel más versenyhatóság már foglalkozott.”

A rendelet értelmében valamely nemzeti versenyhatóság előtt folyamatban lévő eljárás esetén a másik tagállam versenyhatósága az ugyanabban az ügyben lefolytatott eljárást megszüntetheti, vagy felfüggesztheti. Amennyiben ugyanabban az ügyben eljárás a Bizottság előtt van folyamatban, úgy a tagállami versenyhatóság saját eljárását megszüntetni köteles.

A rendelet részletesen meghatározza a nemzeti versenyhatóságok eljárásjogi szabályait, valamint az eljárást lezáró jogi aktusukat is. A rendelet fentebb hivatkozott 5. cikke értelmében a tagállami versenyhatóságok eljárásuk során hozott

¹² C-14/68, Walt Wilhelm and Others v. Bundeskartellamt (1969) ECR I.

határozataikban előírhatják a jogsértő magatartás befejezését, ideiglenes intézkedéseket rendelhetnek el, kötelezettségvállalásokat fogadhatnak el, valamint pénzbírságot, kényszerítő bírságot, illetve a tagállami jog által biztosított egyéb szankciót alkalmazhatnak.

Amint az már a Bizottság és a tagállamok együttműködés során említésre került a tagállami versenyhatóságok saját területükön, saját nemzeti joguk alapján bármely vizsgálatot vagy ténymegállapító intézkedést elvégezhetnek egy másik tagállam versenyhatósága nevében és költségére annak megállapítása érdekében, hogy megsértették-e a Szerződés 81. vagy 82. cikkét. Az összegyűjtött információk cseréje és felhasználása a 12. cikkel összhangban kell, hogy történjen.¹³

A tagállamok versenyhatóságainak a rendelet 11. cikkének (4) bekezdése értelmében legkésőbb 30 nappal a jogsértés befejezésére felszólító határozat elfogadása, kötelezettségvállalások elfogadása vagy a csoportmentességről szóló rendeletből származó előny visszavonása előtt értesíteniük kell a Bizottságot. E célból a Bizottság rendelkezésére bocsátják az ügy összefoglalását, a tervezett határozatot vagy ennek hiányában a tervezett eljárás menetéről szóló bármely dokumentumot.

A tagállamoknak versenyhatóságainak lehetőségük van továbbá arra, hogy a közösségi jog alkalmazásával járó bármely ügyben konzultáljanak a Bizottsággal.

Összefoglalóan tehát megállapítható, hogy amikor egy tagállam versenyjogot alkalmaz és megállapítja, hogy a magatartás két tagállam kereskedelmét is érinti, akkor a közösségi jog az, amely elsőbbséget élvez a tagállamival szemben. Hangsúlyos továbbá, hogy a Bizottsággal és a többi tagállammal való kapcsolattartás lehetővé teszi a hatékony eljárást, mind abból a szempontból, hogy egy ügyben ne járjon el két hatóság is, mind pedig információ, illetve jogsegélykérés, de a tapasztalatcsere szempontjából is. Ezek pedig a hatékony, gyors és megalapozott jogalkalmazáshoz vezetnek.

¹³ 1/2003/EK tanácsi rendelet 22. cikk (1) bekezdés

Az 1/2003/EK rendelet a közösségi versenyjogot olyan irányba mozdította el, hogy a Bizottság monopóliuma megszűnt és a decentralizációval a tagállami versenyhivatalok kerültek hangsúlyos helyzetbe. A fentiek, kifejezetten az ECN ismertetése során részletezettek szerint a tagállami versenyhivatalok immár számos téren és több fórumon kapcsolatot teremthetnek egymással. Sőt a rendelet bizonyos esetekben kifejezetten az egymással történő együttműködést és kommunikációt kifejezetten kötelezettséggé is teszi.

A közösségi jogot alkalmazó versenyhivatalok fentebb bemutatott haladási irányának gyakorlati oldalát a magyar versenyhatóság ismertetésénél részletezem.

II. A tagállami bíróságok eljárása

Egy nemzeti bíróság alapvetően polgári perekben, közigazgatási perekben, valamint egy magánlakásnál illetve üzlethelyiségnél végzett bizottsági, illetve tagállami jog alapján előírt vizsgálat lefolytatásához szükséges engedélyezési eljárás során kerülhet kapcsolatba a közösségi versenyjoggal oly módon, hogy alkalmazni is köteles azt.

Az 1/2003/EK tanácsi rendelet 5. cikke kimondja, hogy a nemzeti bíróságoknak jogköre van a Szerződés 81. és 82. cikkének alkalmazására. A nemzeti bíróságok kötelesek továbbá a Tanács és a Bizottság rendeleteinek alkalmazására is. Az eljárás során a bíróságok ugyanolyan feltételek mellett kötelesek a tagállami jog által biztosított jogorvoslati lehetőségeket alkalmazni, mint egy hasonló nemzeti jogsértés esetén. A fentiek alapján tehát a nemzeti bíróság ugyanúgy köteles eljárni, mint a nemzeti jog alkalmazása során, azaz úgy, hogy azzal a közösségi jog hatékony és egységes alkalmazását ne rontsák le, és természetesen a közösségi jog elsőbbségének figyelembevételével.

A nemzeti bíróságok előtti eljárásnak számos előnye lehet, úgy mint, az, hogy eljárásban kártérítés is megítélhető, a bíróságok hatékonyabban tudnak bizonyítást lefolytatni, hamarabb tudnak ideiglenes intézkedést hozni, a nemzeti illetve a közösségi jog egyszerre lehet a kereset jogalapja, a pervesztes fél perköltség megfizetésére kötelezhető, továbbá az, hogy a bíróság a felperes keresetéhez kötve van melyre tekintettel a felperes szélesebb jogokkal rendelkezik, mint a Bizottság előtti eljárásban a panaszos.

Az előnyök mellett természetesen számos hátrány is felsorakoztatható:

- A nemzeti bíróságok előtt a bizonyítási teher az állító felel van, hiszen a bíróság nem hivatalból folytatja le a bizonyítást, ami igen nehézkes és költséges lehet. Ezzel ellentétben viszont a Bizottság előtti eljárásban a Bizottság hivatalból folytat le bizonyítási eljárást, melynek költsége nem

terheli a panaszost, illetőleg a versenyhatóság is hivatalból kötelezhet bárkit információadásra, továbbá helyszíni vizsgálatot, kutatást tarthat.

- Problémás lehet továbbá, hogy a bíróságok esetleg nem rendelkeznek kellő szakértelemmel, megfelelő mikorökönómiai szaktudással.
- A felperes elállhat a keresetétől, mely során azonban a versenyprobléma megszüntetése nem valósul meg.
- Az eljárást indító fél kiléte nyilvánossá válik, nem marad titokban, mint a Bizottság előtti eljárásban.
- A tagállami bíróság előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjeszthet az Európai Bíróság elé, mely azonban a tagállami peridőtartamát jelentősen meghosszabbítja, elnyújtja.

Hangsúlyozandó továbbá, hogy problémás lehet egy tagállami bíróság ítéletének elfogadása és elismerése is egy másik tagállamban. Erre vonatkozóan alkalmazandó az 1968. szeptember 27. napján kelt Egyezmény a kereskedelmi és polgári ügyekben a joghatóságról és az ítéletek kölcsönös elismeréséről.

Az 1/2003/EK tanácsi rendelet 16. cikke szerint a nemzeti bíróságoknak eljárásuk megindításánál meg kell győződniük arról, hogy ugyanabban az ügyben volt-e, vagy van-e eljárás folyamatban a Bizottság előtt. A bíróságok ugyanis nem hozhatnak a Bizottság döntésével ellentétes határozatot. Ha a felek a bizottsági döntést megtámadták a tagállami bíróság az eljárást felfüggeszteni köteles. Amennyiben ugyanabban az ügyben a Bizottság előtt később indult meg az eljárás, a nemzeti bíróságok akkor is kötelesek olyan döntést hozni, ami nem lesz ellentétes a Bizottság tervezett határozatával. Ilyen esetben a bíróságok felfüggeszthetik az eljárást, illetve előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjeszthetnek elő a Bírósághoz. Erre természetesen a nemzeti bíróság bármikor jogosult, akkor is, ha önállóan, a Bizottság eljárásának hiányban kell meghoznia döntését. Abban az esetben azonban, amikor a saját tagállami joga szerint a tagállami bíróság határozata ellen nincs helye jogorvoslatnak, kötelező az előzetes döntéshozatali eljárást megindítani. A nemzeti bíróságok természetesen alkalmazhatnak minden közvetlen

hatállyal bíró jogforrást, úgy mint csoportmentesítő rendeleteket is, azonban ezeket csupán megszorítóan értelmezhetik, kiterjesztően nem.

A Bizottság közleményében segítséget ajánl a tagállamoknak a jogalkalmazáshoz oly módon, hogy megjelöli a tárgyban általa már korábban kiadott közleményeket, a bírósági esetjogot, illetve információt ad eljárási kérdésekben.

A rendelet 15. cikkének (1)-(2) bekezdésében foglaltak szerint a Szerződés 81. vagy 82. cikke alkalmazására vonatkozó eljárás során a tagállamok bíróságai felkérhetik a Bizottságot arra, hogy részükre a Bizottság a birtokában lévő információt átadja, vagy véleményt nyújtson a közösségi versenyjog alkalmazására vonatkozó kérdésekben. A tagállamok a nemzeti bíróságok által hozott valamennyi olyan írásbeli ítélet másolatát kötelesek a Bizottság részére eljuttatni, amelyekben a Szerződés 81. vagy 82. cikkének alkalmazásáról döntöttek. Az ilyen másolatot késedelem nélkül el kell küldeni azt követően, hogy a feleket a teljes írásbeli ítéletről tájékoztatták.

A tagállami jogok harmonizációjával a tagállami bíróságok egyre inkább teret kapnak a versenyjog alkalmazására is, hiszen a Bizottság az utóbbi időben már inkább csupán a nagyobb horderejű, gazdaságilag releváns ügyekben lép fel.

Tekintettel arra, hogy a Közösség – így a Bíróság – álláspontja szerint is közösségi versenyjog a közjog részét képezi, az alkalmazó bíróságoknak ezt hivatalból figyelembe kell venniük. Ennek megfelelően a magyar Alkotmánybíróság a 30/1998. (VI.25.) AB határozatának IV. 4. pontja szerint:

„A versenyellenes megállapodások, gyakorlatok és döntések tilalma, illetőleg a domináns piaci helyzettel való visszaélés tilalma ugyanis olyan jogterületeket jelentenek, amelyekben közjogi természetű tiltó rendelkezések szerepelnek és maga a jogalkalmazás is közjogi jogviszonyok keletkezésével jár.”

A versenyjogi jogalkalmazás a gyakorlatban valóban közjogi jellegű Európában, és bár megfogalmazódott már a Közösségben is a magánjogi

igényérvényesítés – pl. kártérítés – hiánya és szükségessége, a gyakorlatban mégis kevés számú ilyen eljárás indul. Vélhetőleg elrettentő erővel is bírhatnának a magánjogi jogérvényesítések, ugyanis jelentősen hozzájárulnának a jogsértés felderítéséhez, nyilvánosságra hozatalához és a kártérítések során a jogsértő haszna is csökkenne. Megállapítható azonban, hogy eddig a tagállami bíróságok leginkább kimaradtak a versenyjog alkalmazásából, hiszen sokáig a Bizottságnak volt monopóliuma a 81. cikk. (3) bekezdése vonatkozásában. A tagállami jogalkalmazás során pedig a versenyhivataloké a fő szerep.

A Bizottság 2005-ben kiadott Zöld Könyvében a versenypolitika hangsúlyos elemeként jelent meg a közösségi versenyjog magánjogi úton való érvényre jutásának kérdésköre. Az Európai Unióban azonban a magánjogi jogérvényesítés rendkívül csekély számú tekintettel a tagállami különbségekre, ami a közösségi szabályozás hiányából is fakad.

Elttekintve a versenyjogi kártérítés intézményrendszerének részletes ismertetésétől – hiszen ez egy önálló dolgozat témája lehet – dióhéjban rögzíteni szükséges, hogy közösségi kártérítés alapvető „szabályait” a Francovich-ügy¹⁴ és a Courage-ügy¹⁵ mondta ki. Az Európai Bíróság a nemzeti bíróságoknak bizonyos mértékben megnyitotta a lehetőséget arra, hogy részt vállaljanak a mindenkor hatályos kártérítési jog kiegyenlítő rendszerének anyagi jogi feltételeinek meghatározásában.

¹⁴ C-6/90 és C-9/90. [1991] ECR I. 5357.

¹⁵ C-453/99 [2001] ECR I. 6297

AZ EK VERSENYJOGÁNAK ALKALMAZÁSA MAGYARORSZÁGON

I. A magyar versenyhatóság, a Gazdasági Versenyhivatal eljárása

Az 1991. december 16-án aláírt társulási megállapodás már rögzített versenyjogi szabályokat. A társulási megállapodás létesítéséről szóló 1994. évi I. tv, 62. cikke a Római Szerződés 85. és 86. cikkét megismételve rögzíti, hogy az ilyen magatartások, amennyiben érintik a Közösség és Magyarország közötti kereskedelmet, összeegyeztethetetlenek. Ezen magatartásokat ugyanis a közösségi jog szerint kell elbírálni. Valójában azonban lényeges eltérés nem volt a magyar és a közösségi jog között.

Tekintettel arra, hogy a Közösség és Magyarország kereskedelmét érintő magatartások elsődleges hatásukat a magyar piacon fejtik ki, így a magatartásra valószínűleg elsőként a magyar versenyhatóság reagál. Figyelemmel kell lennie azonban arra, hogy a tagállami vagy a közösségi jog alkalmazásának van helye.

A Gazdasági Versenyhivatal eljárásnak jogforrásait a **Tpvt.** (a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény), valamint a **Ket.** (a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény) és nem utolsó sorban az **1/2003/EK tanácsi rendelet** határozza meg.

A GVH olyan önálló, egyedi közigazgatási szerv, amelyet az Országgyűlés kifejezetten a versenyjogi jogviták elbírálására, illetőleg a versenytisztaság felügyeletére hozott létre. A GVH nincs alárendelve a Kormánynak, illetőleg más országos közigazgatási szervnek, az állami költségvetésben önálló fejezetet alkot, elnökét a köztársasági elnök nevezi ki és kizárólag az Országgyűlésnek tartozik beszámolóval. Feladatkörét a törvény úgy határozza meg, hogy amennyiben az adott jogvita nem tartozik közvetlenül bírósági hatáskörbe a Tpvt.-ben

meghatározott versenyfelügyeleti feladatokat a GVH látja el.¹⁶

A Tpv. 1.§. (2) bekezdése értelmében: *„(2) Az Európai Közösséget létrehozó szerződés (a továbbiakban: EK-Szerződés) 81. és 82. Cikkének alkalmazása során az e cikkek hatálya alá tartozó piaci magatartásra is e törvény eljárási rendelkezéseit kell alkalmazni akkor, ha a Szerződés 81. és 82. Cikkében foglalt versenyszabályok végrehajtásáról szóló 1/2003/EK tanácsi rendelet (a továbbiakban: 1/2003/EK rendelet) alapján a Gazdasági Versenyhivatal vagy magyar bíróság eljárásának van helye.”*

Ezen jogszabályhely teremti meg a Gazdasági Versenyhivatal számára a közösségi jog alkalmazásának kötelezettségét.

A GVH versenyfelügyeleti eljárása során a Tpv. 44. §-ában foglalt kivételektől eltekintve a Ket. rendelkezéseit köteles alkalmazni.

A Gazdasági Versenyhivatal jár el minden olyan versenyfelügyeleti ügyben, amely nem tartozik a bíróság – Tpv. 86. §-ban meghatározott – hatáskörébe, illetékessége pedig az ország egész területére kiterjed. A fentebb többször hivatkozott tanácsi rendelet 3. cikkének (1) bekezdése értelmében a közösségi versenyjogot akkor kell alkalmazni, amikor a tagállami versenyhatóság, vagy bíróság a nemzeti jogot alkalmazva észleli, hogy a vizsgált magatartás a tagállamok közötti kereskedelmet érintheti. Ez esetben természetesen a közösségi jog élvez elsőbbséget a tagállami joggal szemben.

A 2004. május 1. napján hatályba lépő közösségi eljárásjogi reform szükségessé tette a Tpv. eljárási szabályainak módosítását, valamint a két jogrendszer közötti viszony rendezését és annak biztosítását, hogy a GVH képes legyen a közösségi jog alkalmazására. A közösségi versenyjog alkalmazása során a Tpv. eljárási szabályai a rendeletben meghatározott eltérésekkel alkalmazandók. Mint ahogyan az fentebb már rögzítésre került a rendelet rögzíti a Bizottsággal és más tagállamokkal való együttműködés szabályait, melynek ismétlésétől jelen

¹⁶ Kommentár a Tpvt-hez.

fejezetben eltekintek.

A GVH eljárásával kapcsolatosan azonban rögzítenünk kell, hogy a rendelet 11. cikkének (4) bekezdésében foglaltak biztosítására a Tpvt. előírja, hogy az eljáró versenytanács a tárgyalás kitűzése előtt köteles a saját előzetes álláspontját a Bizottságnak, indokolt esetben pedig az érintett versenyhatóságnak megküldeni. Ezt követően informális egyeztetésre kerülhet sor a két hatóság között. A tárgyalás a Bizottság értesítését követő 30. napra tűzhető ki.¹⁷

A Tpvt. eltérően rendelkezik az ügyek kezeléséről aszerint, hogy a GVH a Bizottsággal vagy más tagállam versenyhatóságával kerül kapcsolatba:

- ha a Bizottság az ügyben már eljárást indított, a GVH vizsgálója a bejelentést követően a vizsgálat elrendelését megtagadja, GVH pedig a hivatalból indult versenyfelügyeleti eljárást megszünteti.
- ha más tagállam hatósága indított már eljárást az ügyben, a vizsgálat elrendelése megtagadható, a GVH a hivatalból indított eljárást felfüggesztheti vagy megszüntetheti.

A rendelet ezen pontja is elősegíti a hatékony és gyors ügyintézés az eljárások során.

A Tpvt. a rendeletben foglaltakra tekintettel kimondja, hogy amennyiben a Bizottság eljárása során a Tpvt. szerinti szigorú vizsgálati eszközének (kutatás) alkalmazása szükséges, azok feltételeit a törvényben rögzített módon biztosítani kell. Ez esetben a bíróság engedélyező határozatot hoz, amennyiben a rendeletben meghatározott feltételek teljesülnek. A Bizottság kérelmét közvetlenül a megyei bírósághoz is benyújthatja, vagy a GVH jár el helyette.

A Tpvt. 55. § (5) bekezdése szerint: a GVH eljárása során az ügyfél és az eljárás egyéb résztvevői nem tekinthetnek be a GVH, a Bizottság és a tagállami versenyhatóságok belső irataiba, ideértve az 1/2003/EK rendelet 11. és 14. cikke szerinti iratokat, valamint a GVH és más hatóságok közti, vagy az utóbbiak egymás közti levelezését, amennyiben ezen belső iratok a tényállás megállapításakor nem

¹⁷ Tóth Tihamér: Az Európai Unió versenyjoga, Complex, Budapest, 2007 (346. old.)

kerülnek bizonyítékként felhasználására. A hatóságok közötti levelezések be nem tekinthetősége szempontjából hatóság alatt kell érteni azokat a magyar hatóságokat, amelyekkel a GVH feladatainak teljesítése során kapcsolatba kerül (pl. rendőrség, Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség), az ECN tagjait, illetve az ECN-en kívüli egyéb hatóságokat – beleértve a közösségi versenyhatóságokon kívüli harmadik állambeli versenyhatóságokat is –, amennyiben azokkal a GVH megkeresés vagy kétoldalú együttműködési megállapodás alapján kerül kapcsolatba.

A rendelkezés összhangban áll az 1/2003/EK tanácsi rendelet 27. cikkének (2) bekezdésével, amely szerint „... *Az iratbetekintés joga nem terjed ki a bizalmas jellegű információkra és a Bizottság vagy a tagállami versenyhatóságok belső dokumentumaira. Az iratbetekintés joga különösen nem terjed ki a Bizottság és a tagállami versenyhatóságok közti vagy az utóbbiak egymás közti levelezésére, ide értve a 11. és a 14. cikk szerint készített dokumentumokat.*”

A fentebb említett iratok bizottsági szabályozáshoz hasonló védelemben való részesítése elvárásként fogalmazódik meg valamennyi ECN-tag felé, mivel ezen iratok hatóságokon belül maradása csak abban az esetben garantált, ha valamennyi ECN-tag kizárja ezekre nézve az iratbetekintést.

A GVH eljárását szabályozó joganyagon kívül különös figyelemmel kell lennünk a GVH 2007. május 8. napján kelt „*A verseny szabadságával kapcsolatos, a GVH által követett alapelvek*” című dokumentumra.¹⁸

A GVH ugyanis e dokumentumban fogalmazza meg a tevékenysége során követendő alapelveit, melyekről megállapítható, hogy teljes mértékben követik a közösségi álláspontot. Az alapelvben rögzítettek szerint a GVH működése során, nemzeti versenyhatóságként nem tetszőleges fogyasztói csoport, hanem a magyarországi fogyasztók hosszú távú jólétét tartja szem előtt. Az EU tagállamok közötti kereskedelem érintettsége esetén, azaz a közösségi versenyjog alkalmazása során azonban a teljes EU fogyasztói közösség hosszú távú jólétének érdekében

¹⁸A verseny szabadságával kapcsolatos, a GVH által követett alapelvek, Gazdasági Versenyhivatal 2007. máj. 8., http://www.gvh.hu/domain2/files/modules/module25/pdf/elemzesek_gvhtanulmanyok_antitrosztpolicy_2007_05.pdf

munkálkodik.¹⁹ A jóléti/hatékonysági cél az EU tagállamok közötti kereskedelem érintettsége esetén – a közösségi versenyjog alkalmazása során – kiegészül az integrációs céllal, vagyis a közösségi versenyjog mögött meghúzódó, bevett megfontolással, miszerint a közösségi versenyjog alkalmazása nem csupán a jólét növelésének, hanem az egységes piac kialakításának is eszköze.²⁰ A dokumentumból jól láthatjuk, hogy a GVH már a szerint a közösségi tendencia szerint jár el, amely a 2003/2004-es közösségi versenyjogi reformot követően vette kezdetét. Mint ahogyan azt Philip Lowe cikkében is láthattuk a fogyasztói jólétet a versenyjog egyik alapvető céljának kell tekinteni, e vonatkozásban azonban örömmel konstatálhatjuk a GVH igyekszik megfelelni az uniós követelményeknek, és próbálja rendszerét annak megfelelően kialakítani.

Az alapelveket rögzítő dokumentum a nemzetközi együttműködés terén rögzített elvei is összhangban vannak a 1/2003/EK rendelettel, hiszen kimondja, hogy a globalizálódó világgazdaságra, a határokon átívelő verseny-jelenségekre is tekintettel, a GVH nyitott a tapasztalatcserét, a versenyfelügyeleti eljárások és egyéb versenypolitikai kérdések kezelését, valamint a más hatóságok számára nyújtott technikai segítségnyújtást célzó nemzetközi együttműködésben történő részvételre, amennyiben az a GVH céljainak megvalósítását szolgálja, vagy e célok csorbítása nélkül segíti mások céljainak elérését. Ezen belül, a GVH a közösségi versenyjog alkalmazását koordináló Európai Versenyhálózat megbízható tagja kíván lenni.²¹

A versenypolitikai főigazgatóság álláspontját ismerve, áttanulmányozva megállapíthatjuk, hogy a GVH valóban megfelel, vagy legalábbis meg kíván felelni a közösségi elvárásoknak, hiszen az Alapelvek „Intézményi és működési elvek” címszó alatt megtalálhatjuk a GVH prioritásra és erőforrás allokációra vonatkozó uniós elvekkel összhangban lévő iránymutatást, célja továbbá a GVH-nak, hogy működése a szélesebb nyilvánosság számára is megismerhető legyen fokozva ezzel a kiszámíthatóságot, jogbiztonságot, jogkövetést, valamint jogérvényesítést,

¹⁹ Alapelvek 8. old. 1.7. pont

²⁰ Alapelvek 8. old 1.8. pont

továbbá a GVH versenypolitikai tevékenységét.

A dokumentum a közösségi versenyjog alkalmazásával kapcsolatosan rögzíti, hogy az Alapelvekben foglaltak a GVH EU jogalkalmazására nem korlátlanul érvényesek, hanem csupán annyiban, amennyiben nem mondanak ellent a közösségi joggyakorlatnak. A GVH ugyanakkor – tagállami versenyhatósággént – többek között a különféle tanácsadó bizottságokban és az ECN-ben kifejtett tevékenysége révén – alakítója is az EU versenyjognak és az EU versenypolitikájának, melynek során – lehetőségeihez mérten – törekszik annak előmozdítására, hogy az uniós jogalkalmazást és versenypolitikát is minél inkább az itt ismertetett elvek hassák át.²² Álláspontom szerint a gyakorlatban az „elvek áthatása” inkább az ellenkező irányba szokott erőteljesebb lenni, azonban ez esetben egyértelműen megállapíthatjuk, hogy a magyar jog és joggyakorlat – elméleti síkon mindenképpen – nagy hasonlóságot mutat a közösségi joggal, releváns eltérésekről e téren, úgy vélem nem is beszélhetünk.

Összességében tehát megállapíthatjuk, hogy a GVH Alapelvei teljes mértékben megfelelnek az EU-s alapelveknek, hiszen a korábban bemutatott álláspont számos eleme megtalálható a magyar hatóságnál is.

²¹ Alapelvek 14.old. 1.47. pont

²² Alapelvek 16. old. 2.9. pont

A magyar bírósági gyakorlat

A magyar bíróság a 81. és 82. cikk alkalmazása során a Tpv-t, a Polgári perrendtartás és természetesen az 1/2003/EK tanácsi rendeletben foglaltak szerint köteles eljárni.

Mint ahogyan az a tagállami bíróságokról szóló fejezetben rögzítésre került a magyar bíróság is csak kevésbé jelentős szerepet kap a közösségi versenyjog alkalmazása során.

A bíróságok a közösségi versenyjog alkalmazása alapján két esetben járhatnak el: a GVH közösségi versenyjog szabályaira alapozott határozatának bírósági felülvizsgálata során, vagy a versenyjoggal kapcsolatos polgári jogi igény elbírálásánál polgári perekben.

A bíróság a közösségi versenyjog alkalmazása esetén eljárásának megindításáról a Bizottságot és a GVH-t haladéktalanul értesíteni köteles. Az 1/2003/EK rendelet lehetővé teszi azt is, hogy a bíróság az ügy értelmezésére a GVH-tól, vagy a Bizottságtól segítséget kérjen. A bíróság kérelemre megküldi a per összes iratát a GVH-nak, vagy a Bizottságnak észrevételezés végett. A Bizottság, illetve a GVH a tárgyalás berekesztéséig észrevételeket tehet a 81. és 82. cikk alkalmazására vonatkozóan, ami a perben bizonyítékként használható fel. A bíróság – a rendeletben előírt tájékoztatási kötelezettségére tekintettel – ítéletét az Igazságügyi és Rendészeti Minisztériumon keresztül haladéktalanul megküldi a Bizottságnak, az IRM pedig az ítélet megküldésével tájékoztatja a GVH-t.

A magyar versenyjogban a Tpv-t. 2005. évi módosítását megelőzően a bíróságok előtt kizárólag olyan kereset benyújtására volt lehetőség, melyet megelőzőtt egy versenyhatósági eljárás, melyben a hatóság jogsértést állapított meg és ahhoz polgári jogi igény merült fel. Ezeket a külföldi szakirodalom „follow-on” igényeknek nevezi. A törvénymódosítást követően a polgári bíróságok előtt megnyílt a közvetlen jogérvényesítés lehetősége a versenyjogi szabályok megsértése esetén. Az ilyen ügyekben a bíróságoknak értesíteniük kell a GVH-t, amennyiben a

versenyjogi szabályok alkalmazásának szükséges merül fel. Természetesen ezen eljárásjogok a közösségi versenyjog alkalmazása során is alkalmazandóak.

A versenyjogi kártérítési eljárások kérdése a Közösségben is felmerült, amikor is az Európai Bíróság a fentebb hivatkozott *Courage v. Crehan*-ügyben kimondta, hogy a közösségi versenyjog megsértése miatt közösségi jogi alapon kártérítésnek van helye, hiszen e jog létezése erősíti a közösségi versenyszabályok alkalmazását.²³

Az 1/2003/EK rendelet preambuluma (7) bekezdése is rögzíti, hogy: „a nemzeti bíróságok lényeges szerepet játszanak a közösségi versenyszabályok alkalmazásában. Magánszemélyek közötti jogviták eldöntése alkalmával a közösségi jog szerinti alanyi jogokat védik, például azzal, hogy kártérítést ítélnék meg a jogsértések sértettjeinek. A nemzeti bíróságok szerepe itt kiegészíti a tagállamok versenyhatóságainak szerepét. Ezért lehetővé kell tenni számukra a Szerződés 81. és 82. cikkének teljes körű alkalmazását.”

A fentiekre tekintettel megállapítható, hogy a tagállami bíróságok mind a rendeletben, mind pedig az azt kiegészítő, magyarázó tanulmányokban foglaltak alapján fontos szerepet képviselhetnének a közösségi versenypolitika fejlődésében, a gyakorlatból mégis inkább az tűnik ki, hogy a bíróságokat az állampolgárok, vállalatok még nem juttatják el ehhez a szerephez. A polgári jogi igényérvényesítés ugyanis az emberek döntésén múlik, viszont a vizsgált eljárási szabályokból az derül ki, hogy a feltételek pedig adottak lennének hozzá. Ebből végső következtetésként levonható, hogy a versenyhivatalokkal és a bíróságokkal szemben a magyar „európai emberek” még nem érzik kellő mélyégben a modern versenyjog szemléletét és az azzal járó előnyöket tekintettel arra, hogy nem használnak ki kellően minden fórumot az igényérvényesítésre.

²³Hegymegi-Barakonyi Zoltán: Az engedékenységi politika és a magánjogi jogérvényesítés viszonya a modern versenyjogban. Az európai közösségi és magyar versenyjog fejlődési irányai, MTA Jogtudományi Intézet – Budapest, 2008

ÖSSZEFOGLALÁS

A Szerződés 81. és 82. cikkének alkalmazása során kezdetekben a Bizottság kapta a jelentős szerepet. Idővel azonban a tagállamok jogalkalmazói is teret nyertek. Hozzájárult ehhez a tagállamok jogainak harmonizálása is, illetve az, hogy az 1/2003/EK tanácsi rendelet megteremtette a jogalapot a decentralizált jogalkalmazáshoz, hiszen az Unió bővülésével ezt a megoldást látta egyedül megfelelőnek arra, hogy a versenypolitika hatékonyan tudjon fejlődni, megfelelően ezzel célkitűzéseinek.

A közösségi versenyjog tagállami alkalmazása esetén a tagállamok a közösségi jog elsőbbsége alapján kötelesek eljárni. Azokban az esetekben ahol a közösségi jog nem ír elő szabályokat, ott a nemzeti jogot kell alkalmazni, annak figyelembevételével, hogy a nemzeti szabályozás nem lehet hátrányosabb a jogérvényesítő félre vonatkozóan annál, mint amit a közösségi jog hasonló helyzetben előír, valamint a nemzeti jog nem veszélyeztetheti a közösségi jog érvényesülését. A tagállamok eljárásuk során együttműködni kötelesek, melynek intézményi feltételeit az ECN teremti meg.

Philip Lowe tanulmányából megismerhettük a versenyhivatalok működéséről alkotott álláspontját és az általa képviselt versenypolitikai főigazgatósági álláspontot, mely szerint a modern versenyhivatalok szervezetében kulcsfontosságú tényező a megfelelő működési szervezet, és szabályzatok kialakítása, a jó személyzet, valamint elengedhetetlen az emberek felé közvetített kommunikáció és a prioritások és megfelelő sorrend meghatározásával a hatékony feladatelosztás.

A GVH Alapelvek vizsgálatából jól láthatóvá vált, hogy a magyar versenyhatóság magáévá tette a közösségi versenyjogi eszméket, működése során ugyanis a magyar fogyasztók hosszú távú jólétét tartja szem előtt. Ezek alapján nem biztos, hogy könnyelműen kijelenthető azon szemlélet, mely szerint a versenyjog nem tűnik nyitottnak az egyéb, versenyhez, hatékonysághoz közvetlenül nem kötődő gazdasági, vagy akár szélesebb társadalmi szempontokhoz. Több fórumon is

már az a cél került előtérbe, hogy a versenypolitikának közelíteni kell más ágazatok felé, elősegítve azok hatékony érvényesülését.

A közösségi versenyjog magyarországi alkalmazásának vizsgálata során nyilvánvalóvá vált, hogy az alkalmazás intézményi feltételei adottak, sőt a jogszabályi rendelkezéseken túl a GVH Alapelvek a megteremtik az uniós feltételeit a mindennapos hatékony és eredményes feladatellátásnak is.

A magyar bíróságok vonatkozásában szintén megalapozottak a megfelelő jogalkalmazás feltételei.

Összességében megállapíthatjuk, hogy a közösségi versenyjog rendszere egy jól szabályozott működőképes jogterület, melynek alkalmazására a mind a magyar versenyhatóság, a GVH, mind pedig a magyar bírósági rendszer alkalmas és képes is. A cél ezt követően pedig továbbra is az, hogy azon elvek és célok, melyek már a jogszabályokban és háttéranyagokban rögzítésre kerültek, ne csupán egy megvalósulatlan eszmeként lebegjenek, hanem a valóságban is áthassák a jogalkalmazók tevékenységét, elősegítve ezzel mind a magyar, mind pedig a közösségi versenypolitika érvényesülését.

IRODALOMJEGYZÉK

- Tóth Tihamér: Az Európai Unió versenyjoga, Complex Kiadó, Budapest, 2007
- Várnay – Papp: Az Európai Unió joga, KJK-Kerszöv Kiadó, Budapest, 2005
- Sárai József: Az „Európai Versenyhálózat” működésének tapasztalatai. Az európai közösségi és magyar versenyjog fejlődési irányai, MTA Jogtudományi Intézet – Budapest, 2008
- Szilágyi Pál: A gazdasági erőfölénnyel visszaélés európai jogi szabályozásával kapcsolatos viták hatása a magyar versenyjogra. Az európai közösségi és magyar versenyjog fejlődési irányai, MTA Jogtudományi Intézet – Budapest, 2008
- Csépai Balázs: A versenykorlátozási tilalom magánjogi érvényesítésének lehetőségei az európai és a magyar jogban. Az európai közösségi és magyar versenyjog fejlődési irányai, MTA Jogtudományi Intézet – Budapest, 2008
- Csépai Balázs – Szatmáry István: A magánjogi jogérvényesítés lehetőségei a versenyjogba ütköző magatartásokhoz kapcsolódóan. A versenyjog aktuális kérdései (szerk.: Dr. Tóth Tihamér) Dental Pannónia Rt., PPKE JÁK Doktori Iskolája, GVH Budapest, 2005
- Boytha Györgyné: Versenyjog, Egyetemi Jegyzet, Szent István Társulat, Budapest, 2007
- Hegymegi-Barakonyi Zoltán: Az engedékenységi politika és a magánjogi jogérvényesítés viszonya a modern versenyjogban. Az európai közösségi és magyar versenyjog fejlődési irányai, MTA Jogtudományi Intézet – Budapest, 2008
- Tóth Tihamér: A vertikális versenykorlátozások aktuális kérdései – különös tekintettel a továbbeladási ármegkötésre. Az európai közösségi és magyar versenyjog fejlődési irányai, MTA Jogtudományi Intézet – Budapest, 2008
- Dr. Miskolczi Bodnár Péter: Versenyjog, Novotni Kiadó, Miskolc 2003
- Prof. Dr. Jürgen Keßler, Berlin/Bristol: Magánérdekű jogérvényesítés – Deliktuális szempontból időszerűvé tétele a német és európai kartelljognak

- fogyasztóvédelmi szempontjából. Az európai közösségi és magyar versenyjog fejlődési irányai, MTA Jogtudományi Intézet – Budapest, 2008
- Az Európai Közösséget létrehozó szerződés,
 - A Tanács 1/2003/EK rendelete a 81. és 82. cikk szerinti eljárásokról,
 - A verseny szabadságával kapcsolatos, a GVH által követett alapelvek, Gazdasági Versenyhivatal 2007. május 8.
http://www.gvh.hu/domain2/files/modules/module25/pdf/elemzesek_gvhtanu_lmanyok_antitrosztpolicy_2007_05.pdf
 - Lowe, Philip: The design of competition policy institutions for the 21st century – the experience of the European Commission and DG Competition, http://ec.europa.eu/competition/publications/cpn/cpn2008_3.pdf
 - www.gvh.hu.
 - <http://europa.eu>
 - www.versenyjog.hu
 - 1996. évi LVII tv. (Tptv.)
 - 1952. évi III. tv. (Pp.)
 - C-14/68, Walt Wilhlem and Others v. Bundeskartellamt (1969) ECR 1.
 - Az EU versenyolitikája és a fogyasztó,
http://ec.europa.eu/competition/publications/consumer_hu.pdf
 - http://ec.europa.eu/dgs/competition/index_hu.htm